

• مثنوی معنوی نولکشوری

سید امیر حسن عابدی

منشی نولکشور^۱ به اسلام خدمت بزرگی کرده و کتاب‌های بی‌شمار عربی و فارسی و اردو را انتشار داده، یعنی کتاب‌های مهمی را بارها به چاپ رسانده است. از میان آن‌ها مثنوی مولانا روم است که سه بار انتشار یافته است. به علاوه هر وقت که یک کتاب از چاپخانه بیرون می‌آمد، شعرای وقت تاریخ انتشار آن را می‌سروده‌اند.

از یک نسخه چاپی مثنوی معنوی که در سال ۱۳۰۱ هـ/ ۱۸۸۴ م. انتشار یافته، معلوم می‌شود که این تصنیف قبلاً در ۱۲۸۲ هـ/ ۱۸۶۵ م. انتشار یافته و «فخرا ماجد منشی کالکا پرشاد متخلص به «موجد» ده تاریخ هجری و یک میلادی سروده است. مثلاً می‌گوید:

تاریخ بگفت سرّ عینی (۱۲۸۲ هـ).

علاوه بر موجد، شعرای ذیل هم تاریخ هجری یا میلادی طباعت کرده‌اند:

۱. «خوشنویس عذیم‌المثال، شاعر معجز مقال، صاحب خیالات‌اللطیف منشی اشرف علی اشرف».
۲. «شاعر شکر فشان، طوطی گلزار هندوستان، منشی طوطی رام مرحوم متخلص به «شایان»».
۳. «شاعر پخته کلام، اوج سخن را ماه دو هفته، منشی هر گوپال متخلص به «تفته»، تلمیذ رشید مولانا غالب دهلوی».

♦ بخشی از مقاله استاد عابدی. استاد ممتاز فارسی دانشگاه دهلی، دهلی.

شد پسند خاطر از بدو شباب یا کتاب حسن یا حسن کتاب

*

همدمی مردم اهل کمال هست منظور دلم فی کل حال

*

بهر آن طبع مطابِع کرد قام کاملان عصر گرد آورد دام

*

مقصود من صحبت اهل فن است زین تجارت بس همین نفع من است

*

همچو احیا بس مطوّل نسخه‌ها منطبع گردید با حسن و صفا

حق پرستان مذاهب اجمعین محترم اندر ضمیر حق گزین

زبان سبب شد بار دلای مولوی طبع من مشتاق طبع مثنوی

گشت از تائید رب ذوالمنن اهتمام طبع بر وجه حسن

نسخه‌ها با صد تلاش آمد بهم کانچنان چشم فلک هم دیده کم

هر قدر بودست امکان نظر گشته در توضیح امعان نظر

کاغد و طبع و کتابت اندرین شد مهیا جمله قسم اولین

آن چنان گامد به هندوستان ز روم بز تارومش برند اهل مفهوم

بهر این که در این کتاب در این کتاب که در این کتاب

بهر این که در این کتاب در این کتاب که در این کتاب

* ...